

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 17ης Μαΐου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή – Αυτεπάγγελτη εξέταση από τον εθνικό δικαστή του ζητήματος κατά πόσο μια σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής – Άρθρο 2, στοιχείο γ' – Έννοια του “επαγγελματία” – Ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα του οποίου η χρηματοδότηση διασφαλίζεται, κυρίως, από δημόσιους πόρους – Σύμβαση αφορώσα πρόγραμμα αποπληρωμής, ατόκως, των τελών εγγραφής και των εξόδων συμμετοχής σε εκπαιδευτικό ταξίδι»

Στην υπόθεση C-147/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το *vredegerecht te Antwerpen* (ειρηνοδικείο Αμβέρσας, Βέλγιο) με απόφαση της 10ης Μαρτίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Μαρτίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW

κατά

Susan Romy Jozef Kuijpers,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (εισηγήτρια) και F. Biltgen, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 9ης Μαρτίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. Van Holm, M. Jacobs και L. Van den Broeck, καθώς και από τον J.-C. Halleux, επικουρούμενους από τους P. Cambie και B. Zammitto, εμπειρογνώμονες,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Eberhard,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek και D. Roussanov,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 30ής Νοεμβρίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW, ελεύθερου εκπαιδευτικού ιδρύματος με έδρα την Αμβέρσα (Βέλγιο) (στο εξής: KdG), και της Susan Romy Jozef Kuijpers, με αντικείμενο την εκ μέρους της τελευταίας πληρωμή τελών εγγραφής και εξόδων συμμετοχής σε εκπαιδευτικό ταξίδι, πλέον τόκων, καθώς και την καταβολή αποζημίωσης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Η δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13 αναφέρει τα εξής:

«[Εκτιμώντας] ότι είναι δυνατόν να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη προστασία των καταναλωτών με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες· ότι αυτοί οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή· ότι, συνεπώς, εξαιρούνται από την παρούσα οδηγία οι συμβάσεις εργασίας, οι συμβάσεις που αφορούν κληρονομικά δικαιώματα, οι συμβάσεις οικογενειακού δικαίου καθώς και οι συμβάσεις που αφορούν τη σύσταση και το καταστατικό εταιρειών».

- 4 Η δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής αναφέρει τα ακόλουθα:

«[Εκτιμώντας] ότι τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε να μην περιλαμβάνονται στη νομοθεσία τους καταχρηστικές ρήτρες, κυρίως εν όψει του γεγονότος ότι η παρούσα οδηγία ισχύει και για τις επαγγελματικές δραστηριότητες δημοσίου δικαίου».

- 5 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή.»

- 6 Το άρθρο 2 της οδηγίας 93/13 ορίζει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

- β) “καταναλωτής”: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες·

γ) “επαγγελματίας”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσια[ς] είτε ιδιωτικής.»

7 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«1. Ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση.

2. Θεωρείται πάντοτε ότι η ρήτρα δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν έχει συνταχθεί εκ των προτέρων και όταν ο καταναλωτής, εκ των πραγμάτων, δε μπόρεσε να επηρεάσει το περιεχόμενό της, ιδίως στα πλαίσια μιας σύμβασης προσχωρήσεως.

Το γεγονός ότι για ορισμένα στοιχεία κάποιας ρήτρας ή για μια μεμονωμένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, δεν αποκλείει την εφαρμογή του παρόντος άρθρου στο υπόλοιπο μιας σύμβασης, εάν η συνολική αξιολόγηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, παρ’ όλα αυτά, πρόκειται για σύμβαση προσχώρησης.

Εάν ο επαγγελματίας ισχυρίζεται ότι για μια τυποποιημένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, φέρει το βάρος της απόδειξης.

3. Το παράρτημα περιέχει ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο ρητρών που είναι δυνατόν να κηρυχθούν καταχρηστικές.»

8 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεσμεύει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες».

Το βελγικό δίκαιο

9 Η οδηγία 93/13 μεταφέρθηκε στο βελγικό δίκαιο με τα άρθρα 73 έως 78 του *Wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming* (νόμου περί πρακτικών της αγοράς και περί προστασίας του καταναλωτή), της 6ης Απριλίου 2010 (*Belgisch Staatsblad*, της 12ης Απριλίου 2010, σ. 20803). Τα άρθρα αυτά καταργήθηκαν αργότερα και το περιεχόμενό τους περιελήφθη στα άρθρα VI.83 έως V.87 του *Wetboek van economisch recht* (κώδικα οικονομικού δικαίου).

10 Το άρθρο VI.83 του κώδικα οικονομικού δικαίου προβλέπει ότι οι σχετικές με τις καταχρηστικές ρήτρες διατάξεις του εφαρμόζονται αποκλειστικώς στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επιχείρησης και καταναλωτή.

11 Το άρθρο I.1, σημείο 1, του κώδικα αυτού ορίζει ότι ως «επιχείρηση» νοείται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που επιδιώκει μακροπρόθεσμους οικονομικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένων των ενώσεων των προσώπων αυτών».

12 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο νόμος περί πρακτικών της αγοράς και περί προστασίας του καταναλωτή εισήγαγε τον όρο «επιχείρηση» στον κώδικα οικονομικού δικαίου, ο οποίος αντικατέστησε εκείνον του «πωλητή».

- 13 Το άρθρο 806 του *Gerechtelijk Wetboek* (κώδικα πολιτικής δικονομίας) ορίζει τα εξής:

«Σε περίπτωση ερημοδικίας, το δικαστήριο κάνει δεκτή την αγωγή ή τους αμυντικούς ισχυρισμούς του διαδίκου που παρίσταται, εκτός αν η ένδικη διαδικασία, η αγωγή ή οι αμυντικοί ισχυρισμοί αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 14 Στις 3 Φεβρουαρίου 2014, η S. R. J. Kuijpers, φοιτήτρια τότε στο KdG, όφειλε στο τελευταίο συνολικό ποσό 1 546 ευρώ, αφενός, για τέλη εγγραφής των ακαδημαϊκών ετών 2012/13 και 2013/14 και, αφετέρου, για έξοδα που αφορούσαν ένα εκπαιδευτικό ταξίδι.
- 15 Αδυνατώντας να εξοφλήσει την οφειλή της εφάπαξ, η S. R. J. Kuijper και η KdG *studievoorzieningsdienst* (στο εξής: υπηρεσία KdG *Stuvo*), συμφώνησαν, με γραπτή σύμβαση, για ένα χρονοδιάγραμμα καταβολών βάσει ενός προγράμματος αποπληρωμής μέσω ατόκων δόσεων. Σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή, η υπηρεσία KdG *Stuvo* έπρεπε να προκαταβάλει στην S. R. J. Kuijpers το ποσό που αυτή χρειαζόταν για να πληρώσει την οφειλή της έναντι του KdG, η δε S. R. J. Kuijpers όφειλε να καταβάλλει στην προμνησθείσα υπηρεσία KdG *Stuvo*, κάθε μήνα από τις 25 Φεβρουαρίου 2014 και επί επτά μήνες, το ποσό των 200 ευρώ. Προβλεπόταν, επίσης, ότι η υπολειπόμενη οφειλή, ύψους 146 ευρώ, θα καταβαλλόταν στις 25 Σεπτεμβρίου 2014.
- 16 Επιπλέον, η σύμβαση περιελάμβανε μια ρήτρα που θα εφαρμοζόταν σε περίπτωση μη πληρωμής και η οποία όριζε τα ακόλουθα:
- «Αν το ποσό που χορηγήθηκε υπό μορφή δανείου δεν εξοφληθεί (εν όλω ή εν μέρει) εμπροθέσμως, επιβαρύνεται αυτομάτως και χωρίς να απαιτείται έγγραφη όχληση του δανειολήπτη με ετήσιο επιτόκιο 10 % επί του ληξιπρόθεσμου ποσού της οφειλής από την επομένη της ημερομηνίας λήξεως της προθεσμίας πληρωμής. Στην περίπτωση αυτή, για την κάλυψη των εξόδων εισπράξεως οφείλεται επίσης αποζημίωση, η οποία με την παρούσα σύμβαση ορίζεται στο 10 % του ληξιπρόθεσμου ποσού της οφειλής, με ελάχιστο όριο τα 100 ευρώ.»
- 17 Παρότι οχλήθηκε εξωδίκως από την υπηρεσία KdG *Stuvo*, η S. R. J. Kuijpers δεν προέβη σε καταβολή.
- 18 Στις 27 Νοεμβρίου 2015, το KdG ενήγαγε την S. R. J. Kuijpers ενώπιον του *vrederecht te Antwerpen* (ειρηνοδικείου Αμβέρσας, Βέλγιο), με αίτημα να υποχρεωθεί αυτή να του καταβάλει την κύρια οφειλή ύψους 1 546 ευρώ, πλέον τόκων υπερημερίας 10 % από τις 25 Φεβρουαρίου 2014, ήτοι 269,81 ευρώ, καθώς και αποζημίωση ύψους 154,60 ευρώ. Η S. R. J. Kuijpers δεν παρέστη κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ούτε εκπροσωπήθηκε ενώπιον του ανωτέρω δικαστηρίου.
- 19 Με παρεμπίπτουσα απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016, το αιτούν δικαστήριο έκανε δεκτή την αγωγή του KdG ως προς την κύρια οφειλή. Όσον αφορά τους τόκους και την αποζημίωση που είχαν επίσης ζητηθεί, διέταξε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας και κάλεσε το KdG να διατυπώσει τυχόν παρατηρήσεις σχετικά με ενδεχόμενη υποβολή αίτησης προδικαστικής απόφασης στο Δικαστήριο.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι, εφόσον η S. R. J. Kuijpers δεν παρέστη κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υποχρεούται, βάσει του άρθρου 806 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, να κάνει δεκτή την αγωγή του KdG, εκτός αν η διαδικασία ή η αγωγή αυτή αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη.
- 21 Συναφώς, πρώτον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας ερήμην, δύναται να εξετάσει αυτεπαγγέλτως κατά πόσον η σύμβαση στην οποία στηρίζεται η αγωγή του KdG εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας για τη μεταφορά της οδηγίας 93/13 στο εσωτερικό δίκαιο. Διατηρεί, ειδικότερα, αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η βελγική νομοθεσία για

τις καταχρηστικές ρήτρες είναι δημόσιας τάξης. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, επομένως, ως προς τη συμβατότητα των εθνικών δικονομικών κανόνων προς την οδηγία αυτή, στο μέτρο που ενδεχομένως αποκλείουν μια τέτοια εξέταση.

- 22 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον η σύμβαση που συνήφθη μεταξύ του KdG και της S. R. J. Kuijpers εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας για τις καταχρηστικές ρήτρες. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα της νομοθεσίας αυτής προς την οδηγία 93/13, δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω νομοθεσίας καθορίζεται με κριτήριο όχι τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτή και «επαγγελματία», αλλά τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτή και «επιχείρησης». Εν πάση περιπτώσει, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα όπως το KdG, η χρηματοδότηση του οποίου διασφαλίζεται, κυρίως, από δημόσιους πόρους, πρέπει να θεωρείται «επιχείρηση» και/ή «επαγγελματίας» οσάκις παρέχει σε φοιτητή ένα τέτοιο πρόγραμμα αποπληρωμής, όπως το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 23 Στο πλαίσιο αυτό, το *vredegerecht te Antwerpen* (ειρηνοδικείο Αμβέρσας), αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Μήπως ο εθνικός δικαστής, όταν έχει επιληφθεί αγωγής κατά καταναλωτή αφορώσας την εκτέλεση σύμβασης και όταν βάσει των δικονομικών κανόνων του εσωτερικού δικαίου έχει μόνο την εξουσία να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν η αγωγή αντίκειται στους εθνικούς κανόνες δημοσίας τάξεως, έχει ομοίως την εξουσία να εξετάσει και να διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως, ακόμη και σε περίπτωση ερημοδικίας, ότι η επίμαχη σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της [οδηγίας 93/13], όπως έχει μεταφερθεί στο βελγικό δίκαιο;
- 2) Πρέπει ένα ελεύθερο εκπαιδευτικό ίδρυμα, το οποίο παρέχει επιδοτούμενη εκπαίδευση σε καταναλωτή, να θεωρηθεί επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης, στο πλαίσιο της σύμβασης για την παροχή της εκπαίδευσης αυτής έναντι πληρωμής των εξόδων εγγραφής, ενδεχομένως προσαυξημένων με ποσά που αφορούν την κάλυψη των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε το εκπαιδευτικό ίδρυμα;
- 3) Εμπίπτει η σύμβαση μεταξύ καταναλωτή και επιδοτούμενου ελεύθερου εκπαιδευτικού ιδρύματος, η οποία αφορά την από το εν λόγω ίδρυμα παροχή επιδοτούμενης εκπαίδευσης, στο πεδίο εφαρμογής της [οδηγίας 93/13] και πρέπει ένα ελεύθερο εκπαιδευτικό ίδρυμα, το οποίο παρέχει επιδοτούμενη εκπαίδευση σε καταναλωτή, να θεωρηθεί επαγγελματίας κατά την έννοια της πιο πάνω οδηγίας, στο πλαίσιο της σύμβασης για την παροχή της εκπαίδευσης αυτής;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 24 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί κατά πόσον η οδηγία 93/13 έχει την έννοια ότι ο εθνικός δικαστής ο οποίος δικάζει ερήμην και έχει την εξουσία, σύμφωνα με τους εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν η ρήτρα που αποτελεί τη βάση της αγωγής αντιβαίνει σε εθνικούς κανόνες δημοσίας τάξης δύναται, ή μάλιστα οφείλει, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν η σύμβαση που περιλαμβάνει την εν λόγω ρήτρα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.
- 25 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το ερώτημα αυτό συνδέεται με την ύπαρξη, στο βελγικό δίκαιο, του άρθρου 806 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, το οποίο επιβάλλει στον εθνικό δικαστή, σε περίπτωση ερημοδικίας, να κάνει δεκτή την αγωγή ή τους αμυντικούς ισχυρισμούς του διαδίκου που παρίσταται, στο μέτρο που η διαδικασία, ή αγωγή αυτή ή οι ισχυρισμοί αυτοί δεν

αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη. Τουτέστιν, σε περίπτωση ερημοδικίας, ο εθνικός δικαστής δεν μπορεί να εξετάσει αυτεπαγγέλτως παρά μόνον λόγους δημοσίας τάξης. Στο μέτρο, όμως, που δεν είναι βέβαιο ότι η βελγική νομοθεσία περί καταχρηστικών ρητρών άπτεται της δημοσίας τάξης, ο εν λόγω δικαστής αμφιβάλλει κατά πόσον δύναται να εξετάσει αυτεπαγγέλτως, μεταξύ άλλων, αν μια σύμβαση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13.

- 26 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το σύστημα προστασίας που καθιερώνει η οδηγία 93/13 στηρίζεται στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγμάτευσης όσο και το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση η οποία τον υποχρεώνει να αποδέχεται τους όρους που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο επαγγελματίας, χωρίς να μπορεί να ασκήσει επιρροή επί του περιεχομένου τους (αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 7ης Δεκεμβρίου 2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 27 Το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης ότι, λαμβανομένης υπόψη της ασθενέστερης αυτής θέσης, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι οι καταχρηστικές ρήτρες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές. Όπως προκύπτει από τη νομολογία, πρόκειται για διάταξη αναγκαστικού δικαίου, η οποία τείνει να καθιερώσει, αντί της τυπικής ισορροπίας που εγκαθιδρύει η σύμβαση μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, μια πραγματική ισορροπία ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα (αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 26ης Ιανουαρίου 2017, Banco Primus C-421/14, EU:C:2017:60, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 28 Προς διασφάλιση της επιδιωκόμενης από την εν λόγω οδηγία προστασίας, το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι η ανισότητα μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία μπορεί να αντισταθμισθεί μόνο με θετική παρέμβαση, μη εξαρτώμενη από τους συμβαλλομένους στη σύμβαση (αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 48 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 14ης Απριλίου 2016, Sales Sinués και Drame Ba, C-381/14 και C-385/14, EU:C:2016:252, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 29 Με γνώμονα τις ως άνω σκέψεις, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο των καθηκόντων που υπέχει από τις διατάξεις της οδηγίας 93/13, ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα μιας συμβατικής ρήτρας και, πράττοντας τούτο, να αίρει την υφιστάμενη μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία ανισότητα (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 26ης Οκτωβρίου 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, σκέψη 38, καθώς και της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψεις 22 και 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Η υποχρέωση αυτή συνεπάγεται, επίσης, ότι ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να εξετάζει κατά πόσον η σύμβαση που περιλαμβάνει τη ρήτρα, στην οποία στηρίζεται η αγωγή, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής (βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, σκέψη 49, και, κατ' αναλογία, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, σκέψη 46). Πράγματι, η αυτεπάγγελτη εξέταση του καταχρηστικού χαρακτήρα των περιλαμβανόμενων στην επίδικη σύμβαση ρητρών προϋποθέτει, κατ' ανάγκην, ότι ο εν λόγω δικαστής εξετάζει προηγουμένως αν η σύμβαση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

- 31 Οι ανωτέρω υποχρεώσεις που υπέχει ο εθνικός δικαστής πρέπει να θεωρούνται απαραίτητες προς διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των καταναλωτών, όπως αυτή κατοχυρώνεται στην οδηγία 93/13, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του μη αμελητέου κινδύνου να αγνοούν οι ίδιοι τα δικαιώματά τους ή να συναντούν δυσχέρειες κατά την άσκησή τους (βλ., συναφώς, απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2006, *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και διάταξη της 16ης Νοεμβρίου 2010, *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, σκέψη 42).
- 32 Η προστασία που η οδηγία 93/13 παρέχει στους καταναλωτές καλύπτει, επομένως, και τις περιπτώσεις στις οποίες ο καταναλωτής, ο οποίος συνήψε με επαγγελματία σύμβαση που περιλαμβάνει καταχρηστική ρήτρα, δεν προβάλλει, αφενός, το γεγονός ότι η σύμβαση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας και, αφετέρου, τον καταχρηστικό χαρακτήρα της επίμαχης ρήτρας, είτε επειδή αγνοεί τα δικαιώματά του είτε επειδή αποθαρρύνεται να τα προβάλλει λόγω των δικαστικών εξόδων που συνεπάγεται η άσκηση αγωγής (βλ., συναφώς, απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2006, *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και διάταξη της 16ης Νοεμβρίου 2010, *Pohotovost*, C-76/10, EU:C:2010:685, σκέψη 43).
- 33 Όσον αφορά την εφαρμογή των εν λόγω υποχρεώσεων από εθνικό δικαστή σε περίπτωση ερμηδικίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι, ελλείψει σχετικής ρύθμισης στο δίκαιο της Ένωσης, οι δικονομικοί κανόνες οι οποίοι αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης εντάσσονται στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών, βάσει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των τελευταίων. Εντούτοις, οι κανόνες αυτοί δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που διέπουν παρεμφερείς καταστάσεις εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) ούτε να διαμορφώνονται κατά τρόπο που να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει στους καταναλωτές η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 42 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 34 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, στην οποία αναφέρεται εμμέσως το πρώτο προδικαστικό ερώτημα και η οποία είναι η μόνη κρίσιμη εν προκειμένω, υπογραμμίζεται ότι, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 αποτελεί διάταξη αναγκαστικού δικαίου (απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 43 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 35 Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, δεδομένης της φύσης και της σπουδαιότητας του δημοσίου συμφέροντος επί του οποίου στηρίζεται η προστασία την οποία παρέχει η εν λόγω οδηγία στους καταναλωτές, το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής πρέπει να θεωρείται ισοδύναμο προς τους εθνικούς κανόνες που αποτελούν, στο πλαίσιο της εσωτερικής έννομης τάξης, κανόνες δημόσιας τάξης. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο χαρακτηρισμός αυτός καλύπτει όλες τις διατάξεις της οδηγίας που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση του σκοπού τον οποίο επιδιώκει το εν λόγω άρθρο 6 (απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 44 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 36 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, οσάκις εθνικός δικαστής είναι αρμόδιος, κατά τους εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως κατά πόσον μια αγωγή αντιβαίνει στους εθνικούς κανόνες δημόσιας τάξης –πράγμα το οποίο, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρασχέθηκαν με την απόφαση περί παραπομπής, ισχύει στο βελγικό δικαιοδοτικό σύστημα ως προς τον δικαστή που δικάζει ερήμην–, πρέπει, επίσης, να ασκήσει την αρμοδιότητα αυτή προκειμένου να εξετάσει αυτεπαγγέλτως, υπό το πρίσμα των κριτηρίων της οδηγίας 93/13, κατά πόσον η επίμαχη ρήτρα στην οποία στηρίζεται η αγωγή, καθώς και η σύμβαση στην οποία αυτή περιλαμβάνεται, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και, εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, κατά πόσον η εν λόγω ρήτρα είναι καταχρηστική (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 45).

- 37 Βάσει του συνόλου των προεκτεθεισών σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 93/13 έχει την έννοια ότι ο εθνικός δικαστής ο οποίος δικάζει ερήμην και έχει την εξουσία, σύμφωνα με τους εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν η ρήτρα στην οποία στηρίζεται η αγωγή αντιβαίνει σε εθνικούς κανόνες δημόσιας τάξης, οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως κατά πόσον η σύμβαση που περιλαμβάνει την εν λόγω ρήτρα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και, εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, κατά πόσον η εν λόγω ρήτρα είναι ενδεχομένως καταχρηστική.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 38 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, αφενός, κατά πόσον ένα ελεύθερο εκπαιδευτικό ίδρυμα, όπως το KdG, πρέπει να θεωρηθεί επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης όταν παρέχει επιδοτούμενη εκπαίδευση σε καταναλωτή και εισπράττει για τον σκοπό αυτό μόνον τέλη εγγραφής, προσαυξημένα ενδεχομένως με ποσά που προορίζονται να καλύψουν τα έξοδα του ιδρύματος αυτού. Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί κατά πόσον η σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ ενός καταναλωτή και ενός τέτοιου ιδρύματος και αφορά την παροχή της εκπαίδευσης αυτής εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13 και κατά πόσον το ίδρυμα αυτό πρέπει, στο πλαίσιο της εν λόγω σύμβασης, να θεωρηθεί «επαγγελματίας» κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.
- 39 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η οδηγία 93/13, σύμφωνα με το άρθρο 1, έχει εφαρμογή όχι στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ μιας «επιχείρησης» και ενός καταναλωτή, αλλά σε εκείνες που συνάπτονται μεταξύ ενός «επαγγελματία» και ενός καταναλωτή, οπότε δεν χρειάζεται, στο πλαίσιο της υπόθεσης της κύριας δίκης, να καθορισθεί αν ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, όπως το KdG, πρέπει να θεωρηθεί «επιχείρηση», κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης.
- 40 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, ο περιεχόμενος στο άρθρο VI.83 του κώδικα οικονομικού δικαίου όρος «επιχείρηση» χρησιμοποιήθηκε από τον Βέλγο νομοθέτη για τη μεταφορά, στην εθνική έννομη τάξη, του όρου «επαγγελματίας», ο οποίος ορίζεται στο άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13.
- 41 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας 93/13, προκειμένου να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την οδηγία αυτή και προκειμένου, κατά συνέπεια, να συμμορφώνονται προς το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Αυτή η υποχρέωση της σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας του εθνικού δικαίου είναι συμφυής προς το σύστημα της Συνθήκης ΛΕΕ, καθόσον παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να διασφαλίζουν, στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας τους, την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης οσάκις αποφαινόμενοι επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 79 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 42 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της υπόθεσης της κύριας δίκης, ο όρος «επιχείρηση», όπως χρησιμοποιείται στο βελγικό δίκαιο, πρέπει να ερμηνεύεται από τον εθνικό δικαστή κατά τρόπο σύμφωνο με εκείνον του «επαγγελματία», κατά την έννοια της οδηγίας 93/13, και, ιδίως, σύμφωνα με τον ορισμό που παρατίθεται στο άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής.
- 43 Επιπλέον, όπως επίσης προκύπτει από τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης σύμβαση, την οποία υπέγραψαν το KdG και η S.R.J. Kuijpers, προβλέπει ένα πρόγραμμα αποπληρωμής, ατόκως, των ποσών που η τελευταία οφείλει για τέλη εγγραφής και για έξοδα σε σχέση με ένα εκπαιδευτικό ταξίδι.

- 44 Στο πλαίσιο αυτό, το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξετασθούν, πρέπει να εκληφθούν υπό την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί κατά πόσον ένα ελεύθερο εκπαιδευτικό ίδρυμα, όπως αυτό της υποθέσεως της κύριας δίκης, το οποίο συμφώνησε, μέσω σύμβασης, με φοιτήριά του την παροχή διευκολύνσεων για την πληρωμή των ποσών που αυτή οφείλει για τέλη εγγραφής και για έξοδα σε σχέση με ένα εκπαιδευτικό ταξίδι, πρέπει, στο πλαίσιο της εν λόγω σύμβασης, να θεωρηθεί «επαγγελματίας», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13, με αποτέλεσμα να εμπίπτει η εν λόγω σύμβαση στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.
- 45 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η οδηγία 93/13 εφαρμόζεται, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 1, και από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στις ρήτρες των «συμβάσε[ων] που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή» και οι οποίες δεν «[αποτελέσαν] αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης».
- 46 Όπως αναφέρει η δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13, οι ομοιόμορφοι κανόνες που αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες πρέπει να εφαρμόζονται «σε κάθε σύμβαση» που συνάπτεται μεταξύ ενός «επαγγελματία» και ενός «καταναλωτή», όπως αυτοί καθορίζονται στο άρθρο 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας αυτής.
- 47 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13, ως «επαγγελματίας» νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, στις συμβάσεις που καλύπτει η εν λόγω οδηγία, ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής.
- 48 Από το ίδιο το γράμμα της διάταξης αυτής προκύπτει ότι πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να προσδώσει ευρεία έννοια στον όρο «επαγγελματίας» (βλ., συναφώς, απόφαση της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse και de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 28 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 49 Πράγματι, πρώτον, από τη χρήση της λέξης «κάθε» στην εν λόγω διάταξη, καθίσταται σαφές ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο πρέπει να θεωρείται «επαγγελματίας», κατά την έννοια της οδηγίας 93/13, εφόσον ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα.
- 50 Δεύτερον, η ίδια αυτή διάταξη καλύπτει κάθε επαγγελματική δραστηριότητα, «είτε δημόσια είτε ιδιωτική[...]». Ως εκ τούτου, όπως αναφέρεται στη δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη, η οδηγία 93/13 ισχύει επίσης και για τις δημοσίου χαρακτήρα επαγγελματικές δραστηριότητες (βλ., συναφώς, απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2015, *Siba*, C-537/13, EU:C:2015:14, σκέψη 25).
- 51 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13 δεν αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της ούτε τους επιφορτισμένους με αποστολή γενικού συμφέροντος φορείς ούτε εκείνους που έχουν καθεστώς δημοσίου δικαίου (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs*, C-59/12, EU:C:2013:634, σκέψη 32). Επιπλέον, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 57 των προτάσεών της, στο μέτρο που οι αποστολές δημοσίου χαρακτήρα και γενικού συμφέροντος ασκούνται συχνά επί μη κερδοσκοπικής βάσης, ο κερδοσκοπικός ή μη χαρακτήρας του οργανισμού δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά τον ορισμό του «επαγγελματία», κατά την έννοια της διάταξης αυτής.
- 52 Εξάλλου, από το γράμμα του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13 προκύπτει ότι, προκειμένου να χαρακτηριστεί «επαγγελματίας», το συγκεκριμένο πρόσωπο πρέπει απαραίτητως να ενεργεί «στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας». Το δε άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι ο όρος «καταναλωτής» αφορά κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, στις συμβάσεις που καλύπτει η εν λόγω οδηγία, ενεργεί «για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες».

- 53 Επομένως, η οδηγία 93/13 καθορίζει τις συμβάσεις επί των οποίων έχει εφαρμογή με κριτήριο την ιδιότητα των συμβαλλομένων, αναλόγως του αν αυτοί ενεργούν ή όχι στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας (αποφάσεις της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 30, καθώς και της 3ης Σεπτεμβρίου 2015, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, σκέψη 17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 54 Το κριτήριο αυτό συνάδει προς την ήδη υπομνησθείσα στη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης αντίληψη, στην οποία στηρίζεται το σύστημα προστασίας που καθιερώνει η ίδια οδηγία, δηλαδή ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία, όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγμάτευσης όσο και το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση η οποία τον υποχρεώνει να αποδέχεται στους όρους που έχει εκ των προτέρων καταρτίσει ο επαγγελματίας, χωρίς να μπορεί να ασκήσει επιρροή επί του περιεχομένου τους (αποφάσεις της 30ής Μαΐου 2013, *Asbeek Brusse* και *de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, σκέψη 31, καθώς και της 3ης Σεπτεμβρίου 2015, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, σκέψη 18 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 55 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ο όρος «επαγγελματίας», κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13, αποτελεί λειτουργική έννοια, οπότε πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον η συμβατική σχέση εντάσσεται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων που ένα πρόσωπο ασκεί σε επαγγελματική βάση (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 27ης Απριλίου 2017, *Bachman*, C-535/16, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:321, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 56 Εν προκειμένω, η Βελγική και η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστήριξαν ότι, ως ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα η χρηματοδότηση του οποίου διασφαλίζεται, κυρίως, από δημόσιους πόρους, το KdG δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί «επιχείρηση», κατά την έννοια που γίνεται δεκτός ο όρος αυτός στο δίκαιο ανταγωνισμού της Ένωσης, και, ως εκ τούτου, «επαγγελματίας» κατά την έννοια της οδηγίας 93/13, στο μέτρο που η εκ μέρους του παροχή εκπαίδευσης δεν συνιστά «υπηρεσία» κατά την έννοια του άρθρου 57 ΣΛΕΕ (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Δεκεμβρίου 1993, *Wirth*, C-109/92, EU:C:1993:916, σκέψεις 16 και 17).
- 57 Συναφώς, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, εν πάση περιπτώσει, η υπόθεση της κύριας δίκης δεν αφορά άμεσα την εκπαιδευτική αποστολή ενός ιδρύματος όπως το KdG. Αντιθέτως, κρίσιμη εν προκειμένω είναι μια υπηρεσία του ιδρύματος αυτού η οποία παρέχεται συμπληρωματικά και παρεπόμενα ως προς την εκπαιδευτική του δραστηριότητα και συνίσταται στην προσφορά, μέσω σύμβασης, της δυνατότητας άτοκης αποπληρωμής των ποσών που του οφείλει μια φοιτήτρια. Όμως, μια τέτοια υπηρεσία αφορά, από τη φύση της, την παροχή διευκολύνσεων για την πληρωμή μιας υφιστάμενης οφειλής και συνιστά, κατ' ουσίαν, σύμβαση πίστωσης.
- 58 Ως εκ τούτου, υπό την επιφύλαξη της εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο των στοιχείων που μνημονεύθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, παρέχοντας, στο πλαίσιο της εν λόγω σύμβασης, μια τέτοια συμπληρωματική και παρεπόμενη της εκπαιδευτικής του δραστηριότητας υπηρεσία, ένας οργανισμός όπως το KdG ενεργεί ως «επαγγελματίας», κατά την έννοια της οδηγίας 93/13.
- 59 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τον σκοπό της προστασίας που επιδιώκει η οδηγία αυτή. Πράγματι, στο πλαίσιο μιας σύμβασης όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, υπάρχει, καταρχήν, ανισότητα μεταξύ του εκπαιδευτικού ιδρύματος και της φοιτήτριας, λόγω της ασύμμετρης πληροφόρησης και τεχνογνωσίας μεταξύ των μερών αυτών. Πράγματι, ένα τέτοιο ίδρυμα διαθέτει μόνιμη οργάνωση και τεχνογνωσία που δεν διαθέτει οπωσδήποτε ο ενεργών για ίδιο όφελος φοιτητής, ο οποίος περιστασιακά ενεπλάκη στη η σύμβαση αυτή.
- 60 Βάσει του συνόλου των προεκτεθεισών σκέψεων και υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι ένα ελεύθερο

εκπαιδευτικό ίδρυμα, όπως αυτό της υποθέσεως της κύριας δίκης, το οποίο συμφώνησε, μέσω σύμβασης, με φοιτήτριά του την παροχή διευκολύνσεων για την πληρωμή των ποσών που αυτή οφείλει για τέλη εγγραφής και για έξοδα σε σχέση με ένα εκπαιδευτικό ταξίδι, πρέπει, στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής, να θεωρηθεί «επαγγελματίας», κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης, με αποτέλεσμα να εμπίπτει η εν λόγω σύμβαση στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁶¹ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Η οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, έχει την έννοια ότι ο εθνικός δικαστής ο οποίος δικάζει ερήμην και έχει την εξουσία, σύμφωνα με τους εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες, να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν η ρήτρα στην οποία στηρίζεται η αγωγή αντιβαίνει σε εθνικούς κανόνες δημόσιας τάξης οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως κατά πόσον η σύμβαση που περιλαμβάνει την εν λόγω ρήτρα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής και, εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, κατά πόσον η εν λόγω ρήτρα είναι ενδεχομένως καταχρηστική.
- 2) Υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες πρέπει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι ένα ελεύθερο εκπαιδευτικό ίδρυμα, όπως αυτό της υπόθεσης της κύριας δίκης, το οποίο συμφώνησε, μέσω σύμβασης, με φοιτήτριά του την παροχή διευκολύνσεων για την πληρωμή των ποσών που αυτή οφείλει για τέλη εγγραφής και για έξοδα σε σχέση με ένα εκπαιδευτικό ταξίδι πρέπει, στο πλαίσιο της σύμβασης αυτής, να θεωρηθεί «επαγγελματίας», κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης, με αποτέλεσμα να εμπίπτει η εν λόγω σύμβαση στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

(υπογραφές)